

I. Skobtseva og Yutkevitch under pressekonferencen i Helsingfors.

Mens Ungarn-krisen var på sit højeste i begyndelsen af november, var der i Helsingfors premiere på *Sergei Yutkevitch's* filmatisering af Shakespeares „Othello”. For at markere hvor stor vægt man lagde på netop den finske førstepræsentation, kom ikke blot Yutkevitch selv, men også filmens Desdemona: I. Skobtseva flyvende fra Moskva for at være til stede ved aftenens første forestilling.

Det blev mindre festligt end beregnet. Ganske vist tog Helsingfors mere nøgternt på de tragiske begivenheder i Ungarn end de fleste andre af Vesteuropas hovedstæder, for finnerne har kendt det russiske tryk så længe og så effektivt, at praktisk taget intet kan ændre deres holdning over for deres store nabo. Denne holdning kan spores i russernes lukning af de fleste af de biografer, de har haft i Helsingfors til speciel forevisning af russiske film — der var simpelthen ikke noget publikum til dem. Nu er der kun en tilbage: Capitol på Mannerheimvägen, hovedgaden i Helsingfors, og det var her, at premieren på „Othello” fandt sted. Der var end ikke udsolgt til festforestillingen kl. 18,45. Nogen imponerende biograf er den ikke. Efter dansk mønster er det nærmest en ældre periferi-biograf med ret hårde sæder og affarvede vægge. Der var gjort et forsøg på at live op med sovjetflag på den ene side af scenen og hvidblå finske flag på den anden side, men selve salens mangel på festlighed trådte blot endnu tydeligere frem.

Forinden tæppet gik for „Othello” holdt

YUTKEVITCH

i Helsingfors

AF BENT PETERSEN

Yutkevitch en længere tale om sine kunstneriske principper. Det meste havde han sagt forinden ved et pressemøde. Først og fremmest, at hans version af Shakespeares drama ikke var tænkt som et skinsygedrama, men som en tragedie om svigtet venskab. Derfor havde han forsøgt at fremstille Jago sådan, at man virkelig forstår, hvorfor Othello tror på ham, noget som efter Yutkevitchs mening sjældent sker på scenen. Den største sejr vandt han i London, hvor den engelske kritik skrev: „*Orson Welles'* „Othello” behøver en forklarende tekst, Yutkevitchs forstår man uden at forstå et ord.” Men Yutkevitch havde været ængstelig for at gå i gang med opgaven, da han hørte, at Welles ville optage sin film i Venedig og på Cypern, mens han måtte nøjes med Krim. Først var han faktisk ved at opgive hele foretagendet, men da han så Welles' film, konstaterede han, at den gav udtryk for en helt anden opfattelse. Welles begynder med og går ud fra døden i sin version, men „jeg tager livet som udgangspunkt”. At se sine egne film, tilføjede Yutkevitch, er at blive overbevist om, at de er mislykkede, „jeg viste min „Othello” for *Picasso* og fik netop den fornemmelse. Det er en sund reaktion, for en kunstner må ikke være tilfreds med sine værker,” sluttede han.

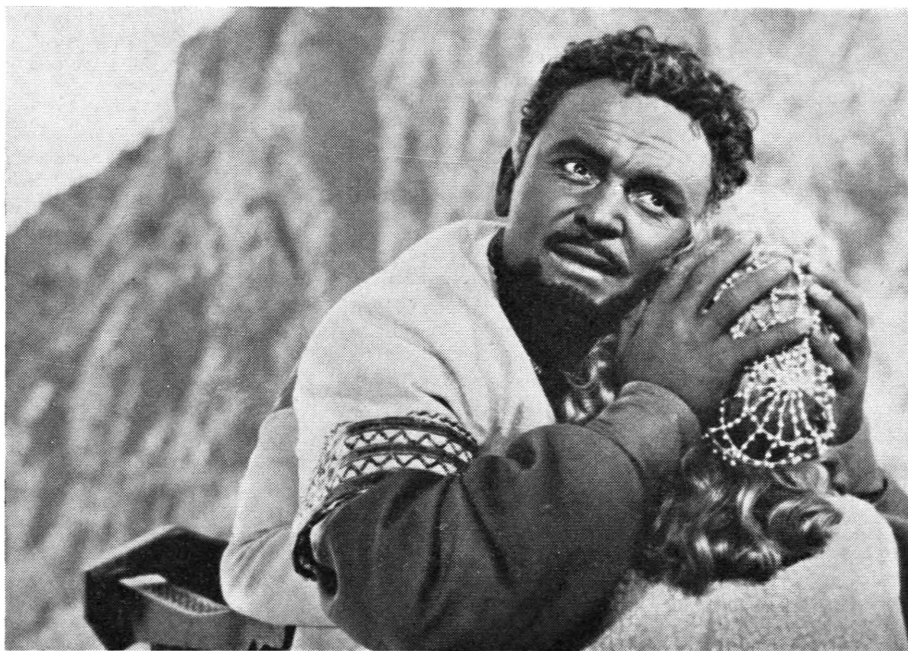
Så gik tæppet for „Othello”. Det er rigtigt, at Yutkevitchs version ikke behøver forklarende tekst. Den er bygget op på elementære menneskelige følelser: kærlighed, venskab, mistænksomhed, sorg, og i hele sit forløb er den mere en psykologisk tragedie end et drama om hævnbegær eller svigtet venskab. Altså det stik modsatte af, hvad Yutkevitch har lagt i den. Man må gå ud fra, at han virkelig mener, det er venskabet med Jago, der er hovedsagen, men det er ihvertfald ikke den virkning, filmen får på tilskueren. Sandt at sige er Jago en temmelig ligegyldig figur i Yutkevitchs film. Man har det indtryk, at det er en tilfældighed, som har fået Othello til at blive fortrolig med netop denne person, som han behandler venskabeligt, men nedladende.

Othello er ikke en sygeligt mistænsksom mand hos Yutkevitch, men et dybtfølelse menneske, hvis dømmekraft langsomt undergraves. Filmen udvikler sig til en intim historie om en kærlighed, der knuses i misforståelser, forårsaget af de store forskelle i de mandlige og kvindelige reaktioner. Det ligger også i Shakespeares drama. Derfor er Jago helt ude af vor bevidsthed i scenen, hvor misforståelserne kulminerer med Othellos drab på Desdemona i hendes soveværelse. Opgøret med Jago er hurtig oprydning, interesseløst. Sorg er derimod en af de stærkeste følelser i Yutkevitchs film, og den fylder sidste del af den, udtrykt med vældig kraft af S. Bondarchuk foran den døde Desdemona. Othello undskyldes ikke med Jagos forræderi. Hvad betyder den grønskolling mod den tragedie, som er vokset op mellem denne mand og denne kvinde, der er løbet fejl af hinanden og må mødes i døden.

Der er ingen tvivl om, at Yutkevitch med „Othello” har nærmet sig vesteuropæisk film. Øjensynlig har han i lighed med Eisenstein, der døde i 1949, haft livlig kontakt med filmkolleger og andre kunstnere i Vest. Som bekendt blev anden del af Eisensteins „Ivan den Grusomme” forbudt — da det blev afsløret, at Eisensteins skildring af den store russiske czar ikke var en hyldest til den almægtige Stalin, men at der bag propaganda-facaden gemte sig

et højt personligt problem. Med andre ord, at Eisenstein havde digtet sit eget dilemma ind i Ivan den Grusomme: hvordan skal man overleve med sin menneskelige og kunstneriske samvittighed i en verden af uretfærdighed og forfølgelse? Eisenstein døde kort tid efter fuldførelsen af anden del og forbudet mod den. Nu er det nok temmelig letfærdigt at drage en direkte sammenligning mellem Eisenstein og Yutkevitch, men så kan man nøjes med en antydning. Yutkevitch forener også det pompøse med det minutiøse i menneskeskildringen, også han fylder sine billeder med spejlinger, som går udenom alle programmerklæringer. Yutkevitch sagde, at hans „Othello” handlede om svigtet venskab, men det var faktisk ikke til at få øje på.

De russiske filmkunstnere kommer til at bære deres del af den modvilje, som nu strømmer imod Sovjet. De kommer til at føle, at kontakten med Vesteuropa endnu engang er blevet afbrudt af Kreml. Eisenstein døde af det i sin tid, men det var i forholdsvis stilhed. Idag har en stor del af de russiske kunstnere snuset til Vest, nu sidder de igen i isolationen, denne gang tvunget tilbage af en enig verdensopinion. Man tør formode, at en så fremtrædende og højt begavet filmand som Yutkevitch vil få en del at tænke på efter sit besøg i Helsingfors og tid nok til det.

S. Bondarchuk som
Othello.